

Despre Omul frumos, Teodor FURDUI, ajuns în pragul celui de-al 85-lea Florar

Pentru unii victorioasă, pentru alții măreață, pentru academicianul Teodor FURDUI, însă, ziua de 9 Mai este una de suflet, în special atunci, când are în preajma sa pe cei mai frumoși oameni, pentru că frumos este și el. Iar, frumosul la frumos se trage.

Acad. Teodor Furdui este un Om frumos, în primul rând, pentru că este onest, riguros, pentru că este vertical, vocal, curajos, pentru că este intolerant la indiferență, neadevăr și nedreptate, pentru că își apără impetuos Cetatea, pentru că se pronunță în cele mai dureroase probleme cu care se confruntă știința, pentru că apară cu demnitate și cum știe el mai bine, statutul savantului și rolul omului de știință în societate, pentru că s-a impus în lumea breslei sale fără contribuția zgomotoasă a unora, pentru că s-a înscris în galeria ilustrilor oameni de știință prin munca asidue, de sacrificiu, prin inteligență, talent, curiozitate, profunzime, consecvență, rezistență, iar rezultatele cercetărilor sale vor rămâne neprăfuite, pentru că sunt bazate pe onestitate intelectuală, pentru că a fost nevoit să se confrunte nu o dată cu viața reală și dură și cu toate problemele și nedreptățile ei, adesea, de unul singur, pentru că mereu prezența sa, cuvântul său, greu de ignorat, îl individualizează constant, și asta pentru ca aduce mereu informații și detalii semnificative, pentru că este un bun comunicator, iar spiritul de umor îl face și mai interesant, pentru că este un patriot al neamului și apără valorile morale și spirituale, pentru că este sensibil și știe să ajute dezinteresat oamenii, pentru că știe să-i promoveze, pentru că este un bun ascultător și sfătuitor, pentru că este bun la suflet, pentru că doza lui uriașă de simplitate și modestie îi ridică incontestabil respectul, pentru că este un bun familist și prieten care nu trădează.

Este frumos și pentru că, deși a suferit multe eșecuri, a trecut prin multe suferințe, a luptat, a pierdut, s-a dezamăgit, s-a întristat, în cele din urmă, s-a detașat de rău, continuând să umple viața și sufletul cu blândețe, compasiune, iertare și să ne sensibilizeze prin aceasta și mai mult, infinit de mult, de fiecare dată, de-ți creează impresia că nu i se termină niciodată rezerva de răbdare și îngăduință. Ar mai fi de spus că o parte din sufletul lui este echipa, la care ține enorm de mult, iar șansa lui de a se afla în fruntea unei frumoase echipe i-a definit trăsătura lui

esențială de lider atent, empatic, evidențiind calitatea omenescului din el, de un luptător ce a învins inerții și aparențe, un luptător pe tărâmul frumosului și binelui. Iar sănătatea, pe care o promovează insistent, cu echipa sa, prin toate mijloacele posibile este strict compatibilă cu rigorile unei asemenea Demnități, cum este omagiatul de astăzi, academicianul Teodor Furdui.

Da, academicianul Teodor Furdui este o voce, dar nu una oarecare. Este o voce care îți sugerează nu doar s-o auzi, dar și s-o asculți. Și o faci asta pentru că vine din eleganța unui Om Frumos și pe cât de simplu, pe atât de Mare. Are academicianul Furdui arcul acela de lumină sub gene, care caută mereu să alunge întunericul din preajma sa, să adune și să înmulțească binele.

Și iată că zburând așa prin anotimpurile de aur ale vieții, acad. Teodor Furdui, cu căldura gândului și binelui făcut, a ajuns la cel de-al 85-lea Florar, în cinste și onoare alegând să trăiască în slujba Binelui.

În pragul frumoasei sale aniversări, academicianul Teodor Furdui a cules mai multe gânduri bune, cuvinte frumoase de felicitare, însoțite de urări de sănătate bună și recunoștință de la colegi, prieteni și discipoli, pe care Serviciul de Presă al AȘM vi le propune în continuare.

Rămâneți în Primăvara vieții, distinse Domnule Academician Teodor Furdui!

**O consemnare de
Eugenia Tofan,
Serviciul de Presă al AȘM**

Academician Ion TIGHINEANU, președinte al AȘM

Acad. Teodor Furdui este primul savant de la care am auzit cuvintele „Academia este casa mea”

Academicianul Teodor Furdui m-a impresionat totdeauna prin energia sa, insistența, perseverența și puterea de convingere. Fiind copil la țară, mergea în fiecare zi mai mulți kilometri pe jos pentru a frecventa școala în satul vecin. Munca asidua, realizată cu cea mai mare dăruire și devotament, entuziasmul caracteristic, l-a adus pe culmile succesului în ex-URSS în problema studierii stresului. Fiind în conducerea Academiei de Științe a Moldovei, în calitate prim-vicepreședinte, s-a implicat personal în soluționarea problemelor de diferită anvergură – de la managementul cercetării la nivel de țară până la preocupările unor institute de cercetare sau chiar ale unor cercetători, dând dovadă de înțelepciune, sinceritate și principialitate.

Cu toate acestea nu s-a îndepărtat de cercetarea științifică, în fiecare zi de lucru, după ora 17.00 și până seara târziu, precum și sâmbăta și duminica, se dedica cu cea mai mare abnegație asupra diverselor probleme științifice. A fondat Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie, direcția științifică nouă – sanocreatologia, și școala științifică în domeniul fiziologiei stresului, adaptării și sanocreatologiei, reușind să pregătească un număr impresionant de discipoli – 10 doctori habilitați și 36 de doctori în științe biologice, medicale și în psihologie. Acad. Teodor Furdui este primul savant de la care am auzit cuvintele „Academia este casa mea”, devenite proverbiale. Este un luptător devotat, care a susținut și promovează rolul științei în dezvoltarea societății, care are curajul să-și expună opiniile tranșant, conducându-se de adevărul științific și experiența unei vieți trăite în și pentru cercetare.

„Consacrare și dăruire” sunt două cuvinte care reflectă atitudinea dumnealui față de cercetare în general și față de Academia de Științe în particular. Îi doresc domnului Academician multă sănătate, activitate prodigioasă în continuare cu rezultate cât mai remarcabile. La Mulți Ani, Stimate Domnule Academician Teodor Furdui!

**Mircea SNEGUR, Primul Președinte al Republicii Moldova,
Doctor Honoris Causa al AȘM**

Stimate copământean-floreștean, academician al AȘM, Teodor Furdui,

Vă transmit cele mai călduroase felicitări și urări de bine, cu prilejul împlinirii remarcabilei vârste de 85 de ani, pe care nu o simțiți fizicește, aflându-Vă în continuare pe prima linie, în căutări de noi descoperiri și invenții pe tărâmul științei fundamentale.

Alături de întreaga societate științifică, ne mândrim și noi cu succesele obținute de Domnia Voastră în domeniul fiziologiei stresului, endocrinologiei, psihofiziologiei, sanocreatologiei etc., apreciindu-le la justa lor valoare și accentuând semnificația acestora la ridicarea prestigiului cercetării academice în Republica Moldova.

Vă doresc să fiți sănătos și sârguincios și pe viitor, obținând noi

izbânzi!

La Mulți Ani, Domnule academician!

Academician Mircea BOLOGA

Dragă coleg, Ambasador al Sanocreatologiei,

În această zi ANIVERSARĂ, fiind trecători prin vremi și timp, vin cu file de amintiri și sentimente de apreciere. Este sărbătoarea succeselor și recunoștinței, o zi pentru suflet și credință, plină de lumină, de idei, dorințe, speranțe.

Ați trăit cu dragoste de viață și știință, cu evenimente memorabile, o feerie de rezultate și realizări. Ați mers cu succes spre steaua Dumneavoastră promovând performanțe, ați devenit nume al științei, o mare valoare, personalitatea sanocreatologiei, țării și a neamului.

Sunteți convins în ceea ce faceți și în ceea ce trebuie de făcut. Permanent V-ați călăuzit de înțelepciunea că, important este nu ce ai, dar pe cine ai. Domnul să Vă binecuvânteze, să Vă păzească oricând și oriunde. Timpul este viață, iar viața este un mare dar și să-l trăiți frumos la prezent – este chemarea Dumneavoastră, a sanocreatologilor, a sanocreatologiei.

Ajuns la vârful gloriilor profesionale – rămâneți în primăvara ideilor, visurilor și speranțelor. Sunteți Omul, care gândește în felul său,

muncește în felul său, nu merge pe drumuri bătătorite, ci pe acel fără urme. Aduceți bucurii înălțătoare și să Vă vedem totdeauna aproape – coleg, soț, părinte, bunel, în toate permanent binevoitor.

Aprecierea este lumina creșterii. Domnul V-a înzestrat cu ceea ce este mai valoros pentru cercetare. Născut în primăvară ne bucurați cu prospețimea impresionantelor succese și împliniri, cu darul înzestrat.

Rezultatele așteptate și binemeritat apreciate au devenit un obicei și sunt clipe ale fericirii. Tabloul succeselor Dumneavoastră sunt rezultatele asupra cărora apleci privirea și auzul. Astfel, în știință poți activa, dacă ai harul lui Dumnezeu și a destinului. Să aveți parte de inspirație, de activități frumoase, de soluții originale, de atribuție considerabilă în lumea zbuciumată și totodată binevoitoare.

Să mergeți spre orizontul, care Vă încurajează, dar, totodată, se îndepărtează și Va aduce faima, căci valorile se văd în timp și vor fi înalt apreciate. Călăuziți-vă de faptul că succesul perseverează acolo, unde ceilalți renunță.

Rămâneți un înflăcărat iubitor de țară și neam, familie și copiii, bun cunoscător de profesionalism și optimism, păstrați devotamentul acestor sentimente. Să rămâneți încântat de frumusețea primăverii, a rezultatelor ce Vă aparțin, în paradisul cercetărilor ce vor urma și a ideilor inovative. Să Vă însoțească o imensă dăruire, o uriașă muncă, gânduri senine, valoroase realizări.

Timpul trece, ne trecem și noi, bine că rămân amintirile. Amintirile care au prețul memoriei și demnității noastre, pe care le-am trăit și care ne-au înălțat, prin ele am înnobilit sufletul și care astăzi întregesc sărbătoarea omagială.

Focul dragostei față de țară, neam, Academie să ardă mai fierbinte și mai strălucitor. Steaua ocrotitoare să Vă lumineze mereu și toate acestea cu sinceritate VĂ urează Mircea BOLOGA!

Academician Ion BOSTAN

Academicianul Teodor FURDUI – proiectant al sănătății fiabile și ale vieții Omului

Enunțul cercetărilor științifice promovate și realizate de academicianul Teodor FURDUI poate fi formulat prin răspunsul la întrebarea veșnică a umanității: cum să îmbini în viața unui singur Om fenomenele stresului, adaptarea și dereglările funcționale? „*Noutatea*” constă în faptul că aceste trei fenomene cu obiective distincte academicianul Teodor Furdui le-a abordat în complex definind și dezvoltând o nouă direcție în fiziologie și biomedicină – *Sanocreatologia*.

Ademenit de misterele noului în cunoaștere, grație muncii asidue și fără oboseală cercetătorul – savantul Teodor Furdui a parcurs calea de la

laborant (1959) până la cele mai înalte culmi ale unei cariere profesionale de excepție: director al Institutului de Zoologie (1972) al AȘM, transformat în anul 1990 în Institutul de Fiziologie iar, în 1998 - în Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie. Din 2004 este ales în funcția de prim- vicepreședinte al A.M, perioada în care Academia de Științe a Moldovei cunoaște o dezvoltare în ascensiune.

Dar, una dintre cele mai inspirate creații ale acad. Teodor Furdui rămâne a fi Sanocreatologia, cu peste 600 lucrări științifice publicate și 15 monografii, zeci de brevete de invenții și instrucțiuni de implementare, fondator al Școlii științifice de doctorat, prin care a instruit o pleiadă de doctori în științe și de doctori habilitați în domeniul Sanocreatologiei, membru al multor Academii Internaționale și Societăți Științifice de nivel internațional.

Notorietatea acad. Teodor Furdui constă în fondarea, dezvoltarea și consolidarea Sanocreatologiei – unei noi direcții de cercetare de însemnătate la scară mondială, care, în termeni adecvați ingineresti reprezintă Știința despre proiectarea dirijată și mentenanța Sănătății Omului.

Altfel spus, academicianul Teodor Furdui este un mare inginer – proiectant al sănătății fiabile și ale vieții Omului, concepute la interfața postulatelor fiziologice și de influența complexă a stresului cu toate manifestările lui asupra suprimării sistemului imun și menținerii sănătății societale.

Sanocreatologia ca domeniu de cercetare, căreia academicianul Teodor Furdui i-a consacrat cu mult har și dedicație întreaga viață, are un mare viitor și însemnătate pentru sănătatea societății umane.

Comunitatea științifică românească are tot temeiul de a se mândri cu academicianul Teodor Furdui – un ilustru și inconfundabil reprezentant al elitei științifice basarabene.

Ca să înțelegem mai profund filosofia vieții Domnului Academician Teodor Furdui e destul să menționăm doar o mică secvență din biografia acestui fecior al neamului, venit în anii 50 de la baștină la facultate, găsindu-și loc pe acoperișul unui vagon de tren supraîncărcat cu pasageri, a venit, să facă carte pentru ca mai târziu să deschidă noi orizonturi și să fondeze noi domenii în cercetare, printre care și Sanocreatologia.

Academician Gheorghe CIMPOIEȘ

Academicianul Teodor FURDUI – legendă a științei

Mă număr printre cei norocoși din Republica Moldova, care au avut onoarea să-l cunoscă pe academicianul Teodor Furdui. Mărturisesc că, fiecare întâlnire cu acest Om lasă în sufletul meu o extraordinară satisfacție spirituală.

Datorită talentului, inteligenței, hărniciei, consecvenței și dăruirii, numele acad. Teodor Furdui se înscrie cu cinste în galeria oamenilor iluștri, care au activat și activează în domeniul științei. Personalitate marcantă, cu o capacitate de muncă cu totul deosebită, a publicat sute de lucrări științifice originale, valoroase monografii, în care sunt argumentate noțiuni, concepte și teorii de o importanță majoră ce au contribuit semnificativ la

dezvoltarea fiziologiei. Și departe de hotarele țării noastre sunt bine cunoscute și înalt apreciate valoarea științifică a lucrărilor plămădite de cugetul academicianului Teodor Furdui. În baza cercetărilor științifice efectuate a fondat și fundamentat o direcție nouă în biomedicină - sanocreatologia.

Academicianul Teodor Furdui a fost un manager de mare succes în funcția de director al Institutului de Zoologie al AȘM, creând ulterior în baza acestuia Institutul de Fiziologie, iar odată cu fondarea sanocreatologiei l-a reorganizat în Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie. Activând în această funcție peste 30 de ani, prin calitățile sale umane, profesionale și manageriale, a contribuit semnificativ la dezvoltarea acestui institut și la ridicarea prestigiului său. În șirul realizărilor remarcabile mai menționăm întemeierea unei școli științifice în domeniul fiziologiei stresului, adaptării și sanocreatologiei.

O pagină aparte în istoria Academiei de Științe a Moldovei a înscris academicianul Teodor Furdui, activând în funcțiile de academician-coordonator al Secției de Științe Biologice, Chimice și Agricole și prim-vicepreședinte al AȘM, fiind unul dintre inițiatorii și promotorii reformei de succes a AȘM. După plecarea din ultima funcție, cu mare durere în suflet, opunând și rezistență, urmărea cum se distruge tot ce a făurit în ultimii ani. Este unul printre cei puțini, care ține la Academia de Științe a Moldovei ca la familia sa, poate chiar mai mult.

Se poate spune, fără să exagerăm, că dl academician Teodor Furdui și-a consacrat viața cu jertfire de sine pentru dezvoltarea științei și prosperarea AȘM. Prin inteligența sa, dragostea față de familie și prieteni, responsabilitatea față de profesie și muncă în funcțiile deținute, omenia și cumsecădenia sa, academicianul Teodor Furdui ne oferă un exemplu de a fi pe lumea aceasta.

Vă doresc, Domnule academician multă sănătate, fericire în familie, să pășiți cu încredere spre centenar și un tradițional *Vivat, Crescat, Floriat!*

Academician Mihai CIMPOI

Teodor FURDUI: sănătatea ca valoare supremă

Importanța domeniului științei căruia i s-a consacrat academicianul Teodor Furdui ne-o dovedește însăși situația în care ne-am pomenit astăzi, dominată de o molimă fără precedent. Meritul de seamă al savantului nostru este acela de a ne fi vorbit permanent – în cadrul unor conferințe, în luări de atitudine, în cărțile și articolele publicate – despre prețul deosebit al *sănătății*. Atunci când vorbim despre această noțiune (căci suntem în sfera științei), ne referim – bineînțeles – la toate conotațiile ei: sănătate a corpului, sănătate morală, sănătate intelectuală și, firește, socială.

Voi începe prin a afirma că academicianul Teodor Furdui este un dăruit până la sacrificiu, punând în totul devotament, muncă neprecupețită, consecvență, pricepere de a ordona și sistematiza după o logică impecabilă.

Așa s-a putut naște disciplina, al cărui ctitor și promotor este: *sanocreatologia*. Bucură faptul că meritele sale științifice au o recunoaștere internațională.

Dar Teodor Furdui nu este numai un om de știință preocupat de domeniul său și lucrând zi și noapte în laborator. Este și un Om al Cetății, care se pronunță în cele mai spinoase probleme, apărând valorile noastre spirituale și morale, statutul omului de știință și rolul lui deosebit pe care trebuie să-l aibă la noi.

În ultimul timp, a întreprins acțiuni importante pentru recunoașterea Academiei de Științe a Moldovei ca cel mai înalt for științific care are de spus cuvântul hotărâtor în problemele stringente ale economiei, culturii, cooperării europene.

La mulți ani, Domnule academician!

Academician Gheorghe ȚÎBÎRNĂ

În pragul jubileului de 85 ani, academicianul Teodor Furdui a ajuns plin de energie, de idei și planuri creative. Dânsul a confirmat prin propriul exemplu, că sănătatea este un proces de creație a omului însuși.

I-am auzit, pentru prima data, numele în anii de studenție, la cursul de fiziologie, ținut de renumitul fiziolog profesor Zubcov, care aducea multe cuvinte de laudă tânărului savant Teodor Furdui. Și nu a greșit profesorul atunci, când i-a prezis un mare viitor. Astăzi, Domnul Teodor Furdui e membru titular al AȘM, un savant cu renume. El este fondatorul unei direcții noi în știință - sanocreatologie.

Noi, medicii, înțelegem mai bine ca alții importanța acestei științe, care pledează pentru o viață sănătoasă, pentru prevenirea bolilor, pe când, în societatea noastră de azi se cheltuie bani enormi pentru a trata maladiile deja apărute. Prevenirea lor ar costa mult mai ieftin. Azi, ca niciodată este actuală problema, ce ține de rolul stresului în viața fiecărui om în

parte și a societății în întregime.

Academicianul Teodor Furdui a contribuit la lărgirea diapazonului de cunoștințe în teoria stresului și a rolului acestuia în menținerea sănătății sau în apariția maladiilor, inclusiv și a cancerului. Eu, ca oncolog, în baza experienței de mulți ani în oncologie, pot afirma cu certitudine, că în apariția unui cancer, pe lângă mulți alți factori, un rol important îi revine stresului psiho-emoțional.

Tuturor nouă ne trezește admirație energia și vitalitatea academicianului Furdui, implicarea lui în problemele stringente ale societății noastre, intoleranța față de nedreptate, neadevăr și indiferență. Desigur, asta deranjează pe unii, dar fără astfel de oameni ca academicianul Furdui societatea noastră ar avea de pierdut mult.

Eu, personal, îl prețuiesc pentru aceste trăsături unice de caracter. Atunci când am o problemă, o împărtășesc cu el și cer și un sfat. Și cred, că aceasta nu se referă doar la mine. Numele academicianului Teodor Furdui este bine cunoscut în lumea științifică în diferite ipostaze. A ocupat posturi înalte în AȘM, a fost mulți ani director al Institutului de Cercetări, pe care l-a creat, are o școală științifică proprie, dar nu suferă de „boala stelelor”, a rămas un om simplu și modest.

Să fiți sănătos, dle academician, să trăiți mulți ani spre bucuria celor apropiați și spre binele poporului!

Dr.hab., prof. Ion MEREUȚĂ, directorul Institutului de Fiziologie și Sanocreatologie

Academicianul Teodor FURDUI, la popas aniversar

Academicianul Teodor Furdui, personalitate notorie și savant cu capacități remarcabile a epocii noastre. Dotat prin gene, dar și școlit în

Școala științifică a profesorului Anatol Zubcov, Dumnealui devine unul din cei mai de vază savanți fiziologi, recunoscut la nivel internațional, în cercetările metabolismului glandei tiroide, a studiului stresului, o personalitate de talie internațională recunoscută. Lucrările sale includ descoperiri, teorii și concepte, noi mecanisme fiziologice, revizuirea teoriei stresului etc. Academicianul Teodor Furdui a fondat Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie, argumentat și a creat noua știință - Sanocreatologia. A fondat o Școală științifică în domeniul fiziologiei și sănătății umane.

Acad. T. Furdui e înzestrat cu capacități și calități umane deosebite, virtuți omenești și divine în privința Vieții, gândire analitică, intuiție, sinteza, deducție, combatere, etc. Principial și luptător pentru adevărul științific, dar și cumpătat și echilibrat. Acad. T. Furdui este un Patriot înflăcărat, un Lider adevărat al Științei Naționale, un Blazon al Academiei și Culturii. Acad. T. Furdui și-a consacrat Viața Științei, prosperării Patriei și Neamului nostru.

La acest popas în timp - 85 ani de la naștere - îi dorim academicianului Teodor Furdui sănătate, liniște sufletească, bucurie pentru TOT ce a realizat în Viața dăruită Științei.

La Mulți și Fericiți ani, Domnule Academician!

**Dr. hab., conf. univ. Constantin MANOLACHE,
Directorul Bibliotecii Științifice (Institut) „Andrei Lupan”**

**Academicianul Teodor FURDUI, promotor și susținător al
istoriei științei și cercetărilor enciclopedice**

Colectivul de cercetători științifici ai Bibliotecii Științifice (Institut) „Andrei Lupan” este onorat că la măreața operă de revitalizare a cercetărilor în domeniile istoriei științei și enciclopedisticii din țara noastră contribuie plener și academicianul Teodor FURDUI, savant și personalitate notorie în Republica Moldova și peste hotare. Având o vastă experiență redacțională, acumulată pe parcursul timpului în calitate de coordonator al unor

simpozioane unionale de anvergură, autor și redactor științific al numeroaselor monografii și lucrări științifice, academicianul Teodor Furdui a coordonat elaborarea prestigioaselor volume „Academia de Științe a Moldovei: istorie și contemporaneitate 1946–2006” și „Membrii Academiei de Științe a Moldovei” din colecția de carte „Academica”. Concomitent, acolo unde au cerut-o circumstanțele, s-a afirmat și ca cercetător profund al istoriei științei, ca autor erudit de materiale cu caracter enciclopedic. Odată cu înființarea Institutului de Studii Enciclopedice, în anul 2008, Dumnealui a acceptat cu generozitate calitatea de vicepreședinte al Colegiului de redacție al „Enciclopediei Moldovei” și de membru al Consiliului științific al Bibliotecii Științifice (Institut) „Andrei Lupan”. De la bun început, academicianul Teodor Furdui a susținut instituția noastră, implicând toate posibilitățile disponibile. Sfaturile, îndemnul, consultațiile, redactarea și elaborarea articolelor enciclopedice, sugestiile oferite de academicianul Teodor Furdui au fost și sunt relevante și reprezintă noi jaloane spre performanța științifico-editorială și enciclopedică.

Grație reputatului savant a fost elaborat conceptul editorial, științific și grafic al compartimentelor enciclopedice „Știința”, „Sănătatea publică”, „Natura”, „Educația” ș.a. Dumnealui este unul din coautorii compartimentului „Știința”, material enciclopedic de sintază elaborat în cadrul volumului „Republica Moldova. Enciclopedie”, editat în trei ediții și distins cu Marele Premiu „Coresi”, în cadrul Salonului Internațional de Carte.

În calitate de cercetător științific consacrat și martor ocular al evenimentelor ce s-au derulat de-a lungul anilor în AȘM, dar și de bun cunoscător al dezvoltării științei în general în Republica Moldova, academicianul Teodor Furdui desfășoară și o prodigioasă activitate teoretico-metodologică enciclopedică. În privința selectării nomenclaturii de personalități pentru „Enciclopedia Moldovei”, ilustrul savant susține ferm: trebuie de elaborat niște criterii foarte clare, care ar scoate în evidență univocă performanțele personalităților notorii în fiecare domeniu al științei, culturii, artei în funcție de contribuția personală la tezaurul științei și culturii naționale.

Valorificând experiența de coordonare și evaluare a cercetărilor în biologie, chimie, geografie, ecologie, fizică, matematică, medicină, agricultură și alte domenii conexe, Dumnealui s-a pronunțat

relevant asupra registrului general de termeni al „Enciclopediei Moldovei” și, în mod special, la compartimentele „Științe exacte și naturale”, „Științe Medicale”. Aceste domenii ale registrului sunt elaborate, redactate și coordonate de Domnia Sa. Ilustrul cercetător enciclopedic a elaborat pentru lucrările noastre o serie de materiale consacrate istoriei Institutului de Fiziologie și Sanocreatologie, biografiilor științifice ale mai multor savanți notorii.

Echipa de autori coordonată de academicianul omagiat Teodor Furdui a prezentat materiale-nucleu pentru colecția „Legendele sportului moldovenesc”, editată sub egida Bibliotecii Științifice (Institut) „Andrei Lupan”. Aici au fost incluse studii științifice valoroase despre impactul sanocreatologiei, știință fondată de distinsul savant, asupra performanțelor sportive ale campionilor olimpici Nicolae Juravschi și Tudor Casapu.

Activitatea enciclopedică vastă a academicianului Teodor Furdui constituie un permanent motiv pentru a-i mulțumi cu recunoștință pentru susținere și ajutor.

Cu prilejul frumoasei aniversări de 85 de ani din ziua nașterii, adresăm omagiatului cele mai bune gânduri, urări de sănătate și îndemn spre noi și mari realizări profesionale.

La Mulți Ani, stimate Doamnă Academician Teodor FURDUI!

Dr.hab. în istorie, dr.hab. în pedagogie, profesor, Victor ȚVIRCUN, Ambasador al Republicii Moldova în Statul Qatar

Academicianul Teodor FURDUI – gloria științei autohtone

Astăzi pot fi numărate pe degete persoanele, care au stat la baza formării științei autohtone și Academiei de Științe a Moldovei. Printre acești puțini să înscrie și numele academicianului, prim-vicepreședinte viager al Academiei, Tudor Furdui.

Viața mi-a oferit fericită ocazie să conlucrez cu acesta renumită personalitate a științei noastre, dar și să fiu acceptat în cercul prietenilor Domniei Sale.

Ce este caracteristic pentru dumnealui, care îl deosebește de alți colegi de breaslă? În primul rând, enorma capacitate de muncă.

Pentru Domnia Sa nu există sărbători și zilele de odihnă. Oricând poate fi găsit la Institut (fondat de dumnealui), în laborator, muncind asupra noilor cărți sau articole.

Spirit inovativ. Pe parcursul îndelungatei activități științifice domnul academician Teodor Furdui este permanent în căutare. Orice lucrare publicată de dumnealui prezintă un cuvânt nou, irepetabil în știință. Academicianul T. Furdui este unicul savant din Republica Moldova care a fondat și promovează în lume o nouă știință – Sanocreatologie - știință despre modul sănătos de viață. Oare nu este cazul să ne mândrim cu toții că un concetățean de-al nostru a obținut un asemenea rezultat, înalt apreciat de comunitatea academică internațională?! Problemele abordate, cercetate și expuse de Domnia Sa în numeroasele sale lucrări, manifestă actualitatea sa, mai ales, astăzi, în perioada pandemiei și crizei globale a sistemului de ocrotire a sănătății.

Luptător și apărător științei autohtone. În diferite posturi academice și științifice, savantul Teodor Furdui se află în primul rând ai salvatorilor științei din Republica Moldova și simbolul ei – Academia de Științe. Greu de numit o altă persoană din lumea științifică a țării noastre, care a depus atâta suflet, energie și sănătate de a menține institutele academice, de a stopa procesul distrugerii unui organism științific, clădit de multe decenii de mii și mii de cercetători talentați. Glasul lui deseori a fost și este ridicat în apărarea colegilor, demnității și onorului lor.

Lider și omul echipei. O calitate rară, care se întâlnește între savanți, de a îmbina aceste două trăsături – a fi lider, a străbate pereții în obținerea scopului și rezultatului dorit și, totodată, a menține spiritul de echipă, conștientizarea faptului, că fără eforturi comune, conjugate, fără conlucrarea într-un spirit și răsufare comună, nu va fi posibilă realizarea așteptărilor. De mai multe ori am avut fericită ocazie să stau, împreună cu alți colegi, ore întregi la biroul dumnealui, cugetând asupra documentelor strategice și rapoarte de activitate de bază ale Academiei. Aici au fost manifestate excepționale calități al domnului academician Teodor Furdui: de a asculta și a auzi opiniile altora, de a polemiza la egal, de a accepta idei și sugestii bine argumentate. Tot în cadrul acestor brainstorming-uri a fost manifestată

încă o capacitate, enorm de importantă și dificilă în societatea noastră – respect și dragoste față de limbă. Fiind un om, un savant, lipsit de gândirea după șabloane, academicianul Teodor Furdui nici în scris nu folosește șabloane sau clișeu. Orice material, document sau studiu, care iese de sub pana Domniei Sale, este unic, laconic, irepetabil cu un limbaj mustos și bogat.

Omul de o modestie rară. Domnia Sa niciodată nu a bătut pragurile instanțelor superioare pentru a obține ceva pentru sine sau a rezolva o problemă personală. Însă, când e vorba de a acorda ajutor, un sprijin pentru un coleg de breaslă sau la un discipol al dumnealui folosea toată autoritatea sa și energia pentru a acorda asistența.

Dăruitor de sine și iubitor de oameni. Domnul academician Teodor Furdui aparține acei generații de savanți, care, cu generozitate și dăruință, se împarte cu bogăția sufletului și cunoștințelor sale cu alții. Zeci de discipoli au susținut, sub tutela dumnealui, teze de doctor și doctor habilitat. Sute de cercetători din Republica Moldova și de peste hotarele ei au fost și sunt ghidați de Domnia Sa. Mă bucur enorm, că munca asidua a Domnului academician Tudor Furdui a fost înalt apreciată de comunitatea academică internațională. Dumnealui este unicul savant din țara noastră, care a fost distins cu Medalia de Aur „Acad. I. Pavlov”, are cele mai prestigioase distincții ale Republicii Moldova. Unica apreciere, care lipsește în palmaresul Domnului academician - Premiul Național în domeniul științei. Însă, sper, că în timpul apropiat acesta „scăpare” rușinoasă va fi corectată.

La acest popas aniversar, Vă aduc, dragă și mult stimată Domnule academician, cele mai cordiale felicitări, urând Domniei Voastre multă sănătate și putere pentru a ne bucura cu noi realizări științifice și a proslăvi știința autohtonă a Republicii Moldova în lume. Să ne trăiți mulți și fericiți ani!

Vivat Professore!

Valentina CIOCHINĂ, dr.șt.biol., conf.cerc., cercetător științific coordonator, Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie, discipol

Cea mai mare bogăție a unui popor sunt oamenii săi, care sunt forța motrice a progresului – educă noi generații, stau la straja sănătății oamenilor, elaborează noi tehnologii și produse, creează bunuri materiale etc., iar comoara fiecărui om este sănătatea. Printre somitățile poporului nostru este și academicianul Teodor Furdui, descendent dintr-o familie de țărani din s. Dumitreni, Florești, savant fiziolog ilustru, cunoscut și recunoscut departe de hotarele țării prin numeroasele lucrări științifice în domeniul stresului, adaptării, dereglările funcționale, sanocreatologiei și psihosanocreatologiei cu o capacitate de muncă titanică și

inepuizabilă; fondator al unei științe noi – sanocreatologia, căreia îi aparține viitorul; un patriot și un luptător înflăcărat al Academiei de Științe a Moldovei și al științei autohtone; o personalitate cu demnitate națională și un iubitor de neam și Țară; un pedagog (tată spiritual) iscusit și plin de mărinimie pentru discipolii Săi, pe care cu iscusință îi învață alfabetul științei; un soț, tată, bunel și străbunel iubitor și grijuliu; un prieten fidel; un Om de omenie și de o cumsecădenie rară.

Activitatea științifică a început-o în anul 1959 în laboratorul recunoscutului savant, profesor Anatolie Zubcov cu studierea mecanismelor dezvoltării tireotoxicozei neurogene, în rezultatul căreia, pentru prima dată, a descris modelul experimental al gușii toxice difuze. În baza acestuia a fost elucidat mecanismul de dezvoltare a acestei maladii, urmate de cercetarea rolului axului hipotalamo-hipofizario-tireoidian în dezvoltarea stresului și elaborarea unor metode de profilaxie a dereglărilor funcției glandei tiroide, rezultate științifice, care au fost incluse în manualul de endocrinologie.

Mai bine de un sfert de secol cercetările științifice ale academicianului Teodor Furdui au fost consacrate problemei stresului, adaptării și dereglărilor funcționale: studierii mecanismelor dezvoltării stresului și adaptării, ceea ce i-a permis să revizuiască concepția lui Hans Selye despre mecanismele stresului și să elaboreze un concept nou, în baza căruia au fost propuse metode noi de profilaxie a stresului excesiv, a consecințelor lui negative; evidențierii legităților constituirii morfofuncționale a diferitor sisteme fiziologice și funcționale în ontogeneza timpurie în condiții relativ confortogene și stresogene; evidențierii perioadelor critice principale în dezvoltarea intrauterină a copilului, precum și

a factorilor stresogeni și mutageni care provoacă vicii congenitale; elaborarea periodizării ontogenezei postnatale și evidențierea perioadelor vulnerabile în dezvoltare.

Investigațiile de pionierat ale problemei stresului, adaptării și dereglărilor funcționale, curajul și îndrăzneala de a demonstra că societatea, indiferent de nivelul de dezvoltare este supusă influenței factorilor stresogeni, descrierea fenomenului diminuării premature și degradarea precoce a organismului i-au permis academicianului Teodor Furdui, în anul 1998, s-ă fondeze o știință nouă – sanocreatologia, scopul căreia este de a forma și menține dirijat sănătatea. Elaborarea bazelor teoretice și practice ale sanocreatologiei a devenit scopul suprem al Dumnealui.

Academicianului Teodor Furdui a adus un aport considerabil în pregătirea cadrelor științifice, creând o școală științifică în domeniul Fiziologiei stresului, adaptării și Sanocreatologiei. Sub conducerea Dumnealui și-au elaborat tezele 10 doctori habilitați și 36 de doctori în domeniul biologiei, medicinei, psihologiei, care este bine cunoscută departe de hotarele țării.

În cei 61 ani de activitate științifică a publicat mai mult de 600 de lucrări științifice, inclusiv 17 monografii, 26 brevete. Este redactor a multor tratate științifice din ex-URSS. Savantul a fost inițiatorul și organizatorul celor 5 simpozioane unionale consacrate problemei stresului, adaptării și dereglărilor funcționale, a 2 simpozioane internaționale, a congresului XV al Societății Unionale a fiziologilor I.P.Pavlov, congresului II al Asociației Societăților Fiziologilor din CSI etc.

Mult stimate Domnule Academician Teodor Furdui, la împlinirea unei vârste frumoase, noi, discipolii Dumneavoastră, Vă mulțumim din suflet pentru tot ce ați făcut pentru noi în ansamblu și în particular, Vă dorim să fiți sănătos, să Vă reușească să realizați acele lucruri mărețe pentru oameni, știință, Academie și societate, să fiți auzit și ajutat în lupta pentru salvagardarea științei naționale și a Institutului, iar noi vom fi mereu alături.

Cu prilejul aniversar, Serviciul de Presă al AȘM a selectat și câteva secvențe din afirmațiile renumiților savanți de peste hotare, pe care oamenii de știință le-au formulat vizavi de personalitatea și activitatea academicianului Teodor Furdui, cu diferite ocazii.

Н.А. Агаджанян, академик РАМН

Академик Ф.И. Фурдуй АН Молдовы является одним из ведущих физиологов современности. Мудрейший Сократ справедливо подчеркивал, что самое трудное – познать и создать самого себя. Федор Иванович Фурдуй, благодаря таланту и неустанному труду, создал самого себя, подготовил целую плеяду молодых научных кадров и сформировался яркой неординарной личностью, пройдя путь от аспиранта – рядового физиолога до основателя Института физиологии, прим-вицепрезидента АН Молдовы.

Его основополагающие труды по физиологическим механизмам стресса, адаптации к экстремальным факторам хорошо известны научной общественности и вошли в золотой фонд не только республиканской, советской, но и мировой науки.

Ф.И.Фурдуй, как крупного ученого, организатора науки, замечательного педагога и гражданина, хорошо знают и за пределами Молдовы.

Хорошо известно, что люди на Земле рождаются и развиваются в соответствии со свойствами их естественной колыбели. Земля как живое существо, она имеет свою душу, свою «кровеносную и нервную системы». Без родной Земли, без тесной связи с родиной нельзя найти себя, свою душу, свое место в этом мире.

Душа и сердце человека вырастают и формируются из природной души Земли. Природа чиста, прекрасна и благородна. Народы на Земном шаре дополняют друг друга и вместе составляют человечество.

В современных условиях стресс испытывают не только люди, но и окружающая природа. Надо, наконец, понять, что движет развитием человека, где он допустил грани недозволенного в своих взаимоотношениях с окружающим миром, от которого зависит его здоровье, благополучие и дальнейшее развитие. Парадокс состоит еще и в том, что взлет науки привел к болезням цивилизации, кризису культуры и нравственности.

И, сегодня, когда жестокость и насилие как никогда царят в нашем мире, только правильное поведение человека – высокая нравственность, миролюбие, сострадание и доброта способны смирить насилие и жестокость. Чтобы принести спасение человечеству и облегчить жизнь друг другу, люди всего мира должны научиться сотрудничеству; двигаться к добру и созиданию, к единому братству жизни, а не к единому братству смерти – невежеству, злу и разрушению. Творящий добро возвышает мир, и самого себя.

Именно поэтому, вслед за пионерскими работами моего друга – Федора Ивановича я все размышляю о судьбе нашей прекрасной планеты Земля и всего человечества. Проблема стресса стала глобальной проблемой XXI столетия.

Ведь не зря говорят, что трещины мира проходят через сердце поэта, интеллигента, гражданина.

А.А. Жученко, вице-президент Российской Академии сельскохозяйственных наук

Дорогой Федор Иванович!

Уже многие годы Ваши труды в области биомедицины являются критерием мирового уровня исследований и пользуются всеобщим признанием.

Годы нашей совместной работы всегда остаются для меня не только памятными, но и вдохновляющими в этой непростой жизни.

П.Г. Костюк, академик НАН Украины, директор Института физиологии им. Богомольца

Дорогой Федор Иванович!

В Вашем лице удачно соединились выдающийся ученый современности, талантливый организатор науки, опытный педагог и прекрасный человек.

Ваши многолетние новаторские исследования механизмов развития стресса и адаптации к экстремальным ситуациям внесли много принципиально нового в концепцию о природе стресса, позволили разработать новые методы его профилактики. Основанное Вами новое научное направление в биомедицине – санокреатология открывает перспективы в большие возможности целенаправленно поддерживать нормальное функционирование различных систем организма.

Результаты Ваших уникальных исследований имеют неопределимое значение для медицины, физиологии, патофизиологии. Ваши научные достижения обобщены в многочисленных трудах и являются золотым фондом мировой науки.

Ваш жизненный путь, дорогой Федор Иванович, служит ярким примером трудолюбия, целеустремленности, неисчерпаемой энергии, многогранной деятельности. Чуткость и внимание, требовательность и доброжелательность, принципиальность и желание созидать являются той силой, которая объединяет вокруг Вас сподвижников.

Б.Е. Патон, академик НАН Украины, Президент Национальной Академии наук Украины

Академик Ф.И.Фурдуй – известный ученый-физиолог, организатор науки Вы самоотверженно служите науке и обществу. Большое значение имеют Ваши работы в области физиологии и биомедицины. Вы – основатель такого нового направления в биомедицине, как санокреатология.

